

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 22 februari 1939 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 11 § 1 mom. förordningen den 22 juni 1934 (nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 3 februari 1939 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 65, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga Kungl. Maj:ts förslag till förordning om ändrad lydelse av 11 § 1 mom. förordningen den 22 juni 1934 (nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom.

Förslaget är av följande lydelse:

»Förslag

till

Förordning

om ändrad lydelse av 11 § 1 mom. förordningen den 22 juni 1934 (nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom.

Härigenom förordnas, att 11 § 1 mom. förordningen den 22 juni 1934 angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

11 §.

1 mom. Uppgår arrendeavgiften till minst sexhundra kronor, skall såsom säkerhet för fullgörandet av arrendevillkoren för en tid av minst fem år, därest arrendet skall fortfara så länge, och högst åtta år vara ställd borgen av två eller flera personer, vilka borga en för alla och alla för en såsom för egen skuld till dess full betalning skett och vilkas vederhäftighet är styrkt av länsstyrelsen eller domaren; ägande Kungl. Maj:t likväl, då särskilda skäl därtill föreligga, medgiva, att arrendator befrias från skyldigheten att såsom säkerhet för arrendevillkorens fullgörande ställa sådan borgen som nu nämnts.

Arrendator, som — — — tre års arrendeavgift.
Minst ett år — — — i arrendekontraktet.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1939.»

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas nedan, hänvisa till propositionen.

I 11 § förordningen den 22 juni 1934 (nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom har meddelats bestämmelser om ställandet av säkerhet för arrendevillkorens fullgörande vid utarrendering av egendom, som står under domänstyrelsens förvaltning. Om arrendeavgiften uppgår till minst 600 kronor, skall enligt stadgande i 1 mom. av sagda paragraf såsom säkerhet för fullgörandet av arrendevillkoren för en tid av minst fem år, därest arrendet skall fortfara så länge, och högst åtta år vara ställd borgen av två eller flera personer, vilka borga en för alla och alla för en såsom för egen skuld till dess full betalning skett och vilkas vederhäftighet är styrkt av länsstyrelsen eller domaren. Om arrendator så önskar, må han dock, jämte ställande av borgen för arrendevillkoren i övrigt, såsom säkerhet för arrendeavgiftens erläggande avlämna obligationer eller andra säkerhetshandlingar, som enligt domänstyrelsens avgörande innefatta fullgod säkerhet för två års arrendeavgift. För uppfyllandet av arrendevillkoren i deras helhet kan arrendator vidare i stället för borgen få nedsätta obligationer eller andra säkerhetshandlingar, innefattande enahanda säkerhet för tre års arrendeavgift. Minst ett år före utgången av den tid, för vilken borgen blivit ställd, skall avlämnas ny borgen, som kan godkännas av domänstyrelsen.

I 2 mom. av omförmälda paragraf stadgas, att, därest arrendeavgiften understiger 600 kronor, det ankommer på domänstyrelsens avgörande, om säkerhet för fullgörandet av arrendevillkoren skall ställas eller icke.

I skrivelse den 31 oktober 1938 har *domänstyrelsen* framhållit, att det visat sig att i vissa fall, då arrendeavgiften överstege 600 kronor, vederbörande arrendator trots ihärdiga ansträngningar icke lyckats anskaffa erforderlig arrendesäkerhet. I de fall, som styrelsen här avsåge, gällde det mindre jordbruksarrenden — såväl s. k. skogsjordbruk som smärre jordbruksegendomar — där arrendeavgiften ofta obetydligt överstege 600 kronor. För dessa fall vore emellertid domänstyrelsen för närvarande författningsenligt förhindrad medgiva befrielse från ställandet av arrendesäkerhet. Under sådana omständigheter skulle sålunda, yttrar styrelsen, antingen vederbörande icke godtagas såsom arrendator eller ock, därest arrendet redan tillträtts, frågan huruvida uraktlåtenheten att ställa föreskriven säkerhet skulle utgöra skäl för förverkande av arrenderätten av styrelsen bedömas enligt 2 kap. 36 § 10 eller eventuellt 34 § allmänna nyttjanderättslagen. En dylik prövning av styrelsen torde böra ske oberoende av hur vederbörande arrendator i övrigt kunde anses ha fullgjort kontraktsvillkoren.

Enligt domänstyrelsens mening vore det ur förvaltningssynpunkt önskvärt, att möjligheter till vinnande av befrielse från ställande av arrendesäkerhet för arrendatorer av de mindre jordbruksegendomar, varom här vore fråga, kunde medgivas inom en vidare ram, än den 1934 års förordning förutsatte. Den i förordningen stadgade begränsningen till arrendegårdar med en årlig avgäld av högst 600 kronor torde väl, framhåller styrelsen, i regel inrymma de flesta av de fall, där fordran på ställandet av arrendesäkerhet lämpligen borde eftergivas. Emellertid förekomme vissa undantagsfall med en arrendeavgift mellan 600 och 1,000 kronor, där, efter särskild prövning, en befrielse från ställandet av arrendesäkerhet borde kunna medgivas. För dylika fall har styrelsen funnit bemyndigande höra hos riksdagen utverkas för Kungl. Maj:t att, där så av särskilda skäl påkallades, efter hemställan i varje fall av domänstyrelsen meddela dispens från ställande av föreskriven arrendesäkerhet.

Statskontoret har i remissutlåtande den 11 januari 1939 förklarat sig icke finna anledning till erinran mot vad domänstyrelsen sålunda föreslagit.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Av vad i det föregående anförts synes framgå, att nuvarande bestämmelser om ställande av säkerhet för arrendevillkorens fullgörande vid utarrendering av kronoegendom i vissa fall äro alltför restriktiva. Såsom domänstyrelsen framhållit har det sålunda vid arrenden av s. k. skogsjordbruk och mindre jordbruksegendomar — vid vilka arrendeavgiften ofta obetydligt överstiger 600 kronor — understundom visat sig omöjligt för vederbörande arrendator att anskaffa föreskriven arrendesäkerhet. På grund av utformningen av hithörande bestämmelser kunna följaktligen fall inträffa, då i övrigt skötsamma och lämpliga personer icke kunna godtagas såsom kronoarrendatorer. Även beträffande jordbruksegendomar med högre arrendeavgift än nyss nämnts kan det vid något enstaka tillfälle visa sig önskvärt att kunna eftergiva kravet på ställande av sådan borgen för arrendet, som föreskrives i gällande förordning. Med hänsyn härtill finner jag det lämpligt, att möjlighet beredes Kungl. Maj:t att i fall, då arrendeavgiften uppgår till 600 kronor eller högre belopp, medgiva kronoarrendator befrielse från skyldigheten att ställa borgen som säkerhet för arrendevillkorens fullgörande. Innan dylik befrielse medgives, torde domänstyrelsens mening böra inhämtas. Jag vill i enlighet med det nu anförda förorda, att i 11 § 1 mom. förordningen den 22 juni 1934 (nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom införes ett stadgande av innebörd att Kungl. Maj:t må, då särskilda skäl därtill föreligga, medgiva kronoarrendator befrielse som nyss sagts. Emellertid förutsätter jag, att kravet på arrendesäkerhet endast undantagsvis eftergives och huvudsakligen beträffande sådana kronoarrenden, där arrendeavgiften ej överstiger 1,000 kronor.»

Såsom departementschefen anfört kan, på grund av utformningen av nuvarande bestämmelser om skyldighet för arrendator av kronoegendom att ställa säkerhet för arrendevillkorens fullgörande, fall inträffa, då i övrigt

Utskottet.

skötsamma och lämpliga personer icke kunna antagas eller kvarstå såsom kronoarrendatorer, därför att det visat sig omöjligt för dem att anskaffa föreskrivna säkerheter. Med hänsyn till dylika fall finner utskottet ifrågavarande bestämmelser i deras nuvarande lydelse kunna verka alltför restriktivt. Utskottet vill därför tillstyrka föreliggande förslag om bemyndigande för Kungl. Maj:t att, då särskilda skäl därtill äro, meddela dispens från ställande av arrendesäkerhet. Emellertid vill utskottet samtidigt understryka vikten av att befrielse, som nyss sagts, endast må medgivas, när vederbörande arrendators personliga kvalifikationer prövas utgöra nödig trygghet för fullgörandet av arrendevillkoren.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 21 februari 1939.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 15.